

DOI: 10.7251/GFP16005C

UDC: 347.736/.739

Originalni naučni rad*Datum prijema rada:*
10. maj 2016.*Datum prihvatanja rada:*
3. jun 2016.**Koordinacija stečajnih postupaka****– sa posebnim osvrtom na transfer sredstava stečajne mase i stečaj povezanih društava**

Rezime: Mogućnost da se protiv stečajnog dužnika pokrene više stečajnih postupaka, od kojih je jedan glavni, a ostali sekundarni ili posebni, dovela je do neophodnosti definisanja pravila koja regulišu koordinaciju tih postupaka, kako bi se postiglo jedinstvo stečajne mase i ravnomerno namirenje poverilaca. Danas i nacionalni zakoni, kao i međunarodni izvori sadrže osnovna pravila koordinacije postupaka. Međutim, ta pravila imaju svoj osnov u Međunarodnom privatnom pravu. Autor u radu predstavlja pravila Uredbe EU br. 848/2015 Evropskog parlamenta i Saveta od 20. maja 2015. godine o postupku u slučaju insolventnosti, zatim Model-zakona o prekograničnoj insolventnosti Komisije UN za međunarodno trgovačko pravo, kao i zakonodavstvo SAD. U radu se analizira status strane stečajne odluke na teritoriji zemlje priznanja, zatim, odnos i saradnja između subjekata navedenih stečajnih postupaka, a naročito između stečajnih upravnika, kao i između stranog stečajnog upravnika i suda, kao i transfer sredstava stečajne mase iz sekundarnog u glavni stečajni postupak, čime se definiše status glavnog u odnosu na sekundarni postupak. Posebna pažnja se posvećuje stečaju povezanih društava.

Ključne reči: glavni stečajni postupak, sekundarni stečajni postupak, saradnja, strani stečajni upravnik, strana stečajna odluka.

*Prof. dr***Vladimir Čolović***Redovni profesor, Fakultet
pravnih nauka Panevropski
Univerzitet „Apeiron“
Banja Luka
vladimir.z.colovic@apeiron-edu.eu
vlad966@hotmail.com**Mr***Siniša Aleksić***Panevropski Univerzitet
„Apeiron“ Banja Luka
sinisa.l.aleksic@apeiron-edu.eu***UVODNI DEO**

Da bi mogli da govorimo o koordinaciji stečajnih postupaka, moramo da govorimo o međunarodnom stečaju, odnosno, o pravilima koja se primenjuju, kada stečajni postupak sadrži element inostranosti, bez obzira da li je on vezan za stečajnu masu ili poverioce. Koordinacija stečajnih postupaka podrazumeva istovremeno vođenje dva ili ista navedena postupka, koji su međusobno povezani. Ta povezanost se ogleda u tome što se ti postupci vode protiv istog stečajnog dužnika ili protiv stečajnih dužnika koji su međusobno povezani. U ovom drugom slučaju radi se, naime, o povezanim društvima, bez obzira da li su oni povezani u okviru grupe privrednih društava ili su povezani na osnovu učešća u kapitalu. U bilo kom drugom slučaju, ne može se govoriti o koordinaciji stečajnih postupaka,

što znači da je kriterijum za vođenje više stečajnih postupaka – stečajni dužnik ili stečajni dužnici (misli se na povezana društva). No, koordinacija stečajnih postupaka zahteva da se napravi razlika između postupaka koji su međusobno nezavisni od onih koji su zavisni ili povezani.

U ovom radu ćemo analizirati na koji način je regulisana koordinacija stečajnih postupaka po odredbama Uredbe EU br. 848/2015 Evropskog parlamenta i Saveta od 20. maja 2015. godine o postupku u slučaju insolventnosti (dalje: Uredba 848/2015)¹, kao i u Model-zakonu o prekograničnoj insolventnosti koji je donesen od strane Komisije UN za međunarodno trgovačko pravo (UNCITRAL) (dalje: Model-zakon)². Što se tiče stečaja povezanih društava, samo Uredba 848/2015 reguliše ovu oblast, dok ostali akti to ne čine. Jedino je UNCITRAL doneo Zakonodavni vodič za stečajno pravo³, čiji treći deo je posvećen tretmanu i statusu povezanih društava kada je u pitanju insolventnost. Kad govorimo o stečaju povezanih društava, moramo reći da je postojala je tendencija da se u domaćem zakonodavstvu (Republike Srpske) reguliše stečaj povezanih društava, ali se od toga oduzvalo, imajući u vidu da bi, prvo, bilo potrebno regulisati ovu oblast na unutrašnjem nivou.

Osim toga, posvetićemo pažnju i jednom bitnom institutu u oblasti međunarodnog stečaja, koji se primenjuje, pre svega, u anglosaksonskom pravu, ali objašnjava, uopšte, status strane stečajne odluke i saradnju subjekata iz dva ili više stečajnih postupaka koji se vode na teritoriji dve ili više zemalja. To je institut *comity*.

TRI DOKTRINE KOJE SE PRIMENJUJU KOD ISTOVREMENOG VOĐENJA VIŠE STEČAJNIH POSTUPAKA

U Engleskoj su se razvile tri doktrine koje se primenjuju, kada se u dve različite zemlje pokrenu stečajni postupci protiv istog stečajnog dužnika⁴. Te doktrine su: 1. Doktrina domicila, 2. Doktrina prioriteta i 3. Doktrina o nezavisnosti stečajnih postupaka. Doktrina domicila se zalaže za prihvatanje teorije jedinstva stečajnog postupka. Ovde treba jasno definisati domicil, odnosno, sedište stečajnog dužnika ili glavno središte poslovanja stečajnog dužnika. Stečajni upravnik u zemlji domicila stečajnog dužnika, odnosno, pokretanja stečajnog postupka mora da traži saradnju sa nadležnim organima u drugim državama, kako bi se pokrenuli postupci za uključenje imovine stečajnog dužnika, bez obzira gde se ona nalazi i iz čega se sastoji, u stečajnu masu koja mora da se oformi u stečajnom postupku koji je pokrenut u zemlji sedišta dužnika. Osnovna zamerka ovoj doktrini, odnosi se na problem određivanja sedišta dužnika, odnosno, središta njegovog glavnog poslovanja, jer se može desiti da stečajni dužnik ima registrovano sedište u jednoj zemlji, a centar poslovanja u drugoj zemlji, gde obavlja većinu svojih delatnosti. Danas velika većina zemalja prihvata ovu doktrinu. To se odnosi i na međunarodne akte. Praktično, po ovoj doktrini

¹ Regulation (EU) 2015/848 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on insolvency proceedings (Official Journal of the European Communities, L 141, 05/06/2015, pp. 19-72)

² General assembly resolution 52/158 of December 15, 1997 – Model Law on Cross-Border Insolvency of the United Nations Commission on International Trade Law

³ UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law, Part three: Treatment of enterprise groups in insolvency, United Nations, New York, July 2012.

⁴ Cheshire G.C. and North P.M. (1979.), Private International Law, London, Butterworths, str. 561

se određuje i kriterijum vođenja glavnog stečajnog postupka i njegovog odnosa prema sekundarnim stečajnim postupcima, kojih može biti više. Osnovno pravilo na kome počiva ova doktrina je *lex fori concursus*, kao pravo mesta vođenja stečajnog postupka. No, iako je ova doktrina prozvod engleske teorije prava, mora se reći da ona nije bila deo engleskog zakonodavstva i prakse⁵. Po doktrini prioriteta, smatraće se da će prvenstvo imati onaj stečajni postupak koji je prvi i pokrenut, odnosno, otvoren. Po ovoj doktrini, u takvom slučaju, imovina stečajnog dužnika će se prebaciti u zemlju u kojoj je ranije pokrenut stečajni postupak⁶. No, pitanje prebacivanja imovine iz jedne u drugu zemlju zavisi od stava države prema stečajnom postupku sa elementom inostranosti i prema stranim stečajnim odlukama. Međutim, primena doktrine prioriteta je, možda, najlakša, kada se odlučuje, kom pokrenutom stečajnom postupku će se dati prednost, gledano sa stanovišta organa, koji o tome odlučuje. Doktrina o nezavisnosti stečajnih postupaka usvaja načelo da se svaki stečajni postupak vodi posebno u svakoj od zemalja u kojoj je pokrenut⁷. Radi se o, praktično, neprimenljivoj doktrini u današnjim uslovima. Po toj doktrini, neće se priznati dejstva stečajnog postupka koji je pokrenut u drugoj zemlji. Ako bi neko lice, uključujući tu i stečajnog upravnika i poverioca, hteo da se imovina dužnika koja se nalazi u drugoj zemlji, uključi u stečajnu masu, tada bi morao da pokrene poseban stečajni postupak. Ovu doktrinu je ranije prihvatilo englesko stečajno zakonodavstvo. Istovremeno vođenje dva nezavisna stečajna postupka protiv istog stečajnog dužnika dovelo bi do nemogućnosti stvaranja jedinstvene stečajne mase, prevare i oštećenja poverilaca, kao i mogućnosti da stečajni dužnik izbegne obaveze prema državama u kojoj su pokrenuti stečajni postupci.

Ove tri doktrine su bitne, iako su dve od njih, u sadašnjim uslovima, neprimenljive. Međutim, one objašnjavaju opšti odnos dva ili više stečajnih postupaka koji se, istovremeno, vode protiv istog dužnika, a koji su, iako su pokrenuti nezavisno od strane dva različita organa, povezani, upravo, preko stečajnog dužnika, odnosno, njegove imovine.

OSNOVNA PRAVILA KOORDINACIJE STEČAJNIH POSTUPAKA

Koordinacija stečajnih postupaka ne bi bila moguća bez primene određenih pravila koja, u stvari, određuju odnos između tih postupaka, hijerarhiju, kao i obim saradnje između organa imenovanih u tim postupcima. Ova pravila se odnose, kako na odnos glavnog i sekundarnih stečajnih postupaka, tako i na odnos stečajnih postupaka u slučaju povezanih društava. Radi se, praktično, kao što smo rekli, o pravilima međunarodnog stečaja, odnosno, prekogranične insolventnosti. Bilo da govorimo o odnosu glavnog i sekundarnog stečajnog postupka ili o stečaju povezanih društava, moramo, pre svega, istaći pravila koja ističu jedinstvo stečajnih postupaka u ovoj situaciji i pominju načela, koja pre svega, treba da definišu nacionalna zakonodavstva, kako bi se to jedinstvo postiglo.

No, da bi mogli da analiziramo ova pravila, neophodno je da se kratko osvrnemo na definicije glavnog i sekundarnog stečajnog postupka, kojima nećemo posvećivati veću pažnju, osim u smislu saradnje subjekata iz ovih postupaka i njihove međusobne zavisnosti. Glavni stečajni postupak se pokreće po kriterijumu isključive nadležnosti, odnosno, po

⁵ Ibid.

⁶ Cheshire G.C. and North P.M., op.cit, str.562

⁷ Cheshire G.C. (1965.) Private International Law, London , str.443 i Cheshire G.C. and North P.M., op.cit, str.. 562

sedištu ili središtu glavnog poslovanja stečajnog dužnika. Sekundarni stečajni postupak se pokreće po kriterijumu mesta nalaženja poslovne jedinice stečajnog dužnika ili mesta nalaženja imovine stečajnog dužnika. Glavni stečajni postupak može da dovede do pokretanja sekundarnog stečajnog postupka, ali i ne mora.

Što se tiče pravila Međunarodnog privatnog prava, koja se primenjuju, na prvom mestu, treba pomenuti pravilo *lex fori concursus* koje se definiše kao pravo stečajnog postupka, i koje se zalaže za jedinstvo stečajnog postupka. Jednom reči, *lex fori concursus* se zalaže za univerzalnost stečaja⁸. U vezi sa tim, pominjemo i univerzalnu teoriju stečaja koja je liberalna. Pravilo *lex fori concursus*, kao pravo stečajnog postupka, karakteriše ovu koncepciju. Osnovni cilj ovog pravila je da se sve stečajne odluke donesene u ovim postupcima primenjuju bez ograničenja u drugim postupcima. Svaka zemlja reguliše ovu oblast na svoj način i svaka sadrži zakonske odredbe, koje se primenjuju u ovim postupcima, koje govore da neka zemlja može imati restriktivnije stavove prema ovoj materiji⁹.

Drugo, jedno od veoma bitnih pitanja je i određivanje „centra glavnih interesa“ kao kriterijuma, ne samo za pokretanje postupka, već i za koordinisanje postupaka. Šta je „centar glavnih interesa“, teško je odgovoriti, imajući u vidu da različite zemlje različito definišu ovaj institut. Uredba 848/2015 definiše mesto poslovanja kao svako mesto, gde dužnik obavlja ili je obavljao stalnu privrednu aktivnost, u periodu od tri meseca pre predloga za pokretanje glavnog postupka u slučaju insolventnosti¹⁰. Da li je sedište dužnika centar njegovog interesa, centar njegovog poslovanja¹¹, odnosno, administrativno sedište ili mesto, gde se nalazi i pretežni deo njegove imovine i centar delatnosti, faktičko je pitanje¹². Uredba 848/2015 ne definiše „centar glavnih interesa“. To mesto nije njegov „centar interesa“, već mesto, koje bi mogli da definišemo i kao dužnikovu poslovnu jedinicu ili filijalu. Od pravnog sistema jedne zemlje, zavisi da li je filijala pravno lice ili ne¹³. Kada bi strano pravno lice imalo filijalu u nekoj zemlji i ako bi ta filijala imala svojstvo pravnog lica, onda bi se mogao pokrenuti stečajni postupak protiv filijale, kao dužnika¹⁴. Ovo su samo neka od pravila, koja se, direktno, odnose i na stečaj povezanih društava. Definisanje saradnje između stečajnih upravnika i sudova i koordinacije između postupaka nemoguće je bez određivanja navedenih pravila.

ODNOS GLAVNOG I SEKUNDARNOG STEČAJNOG POSTUPKA I TRANSFER SREDSTAVA STEČAJNE MASE

Odnos glavnog i sekundarnog stečajnog postupka je veoma složen. On se ne ogleda samo u uticaju pokretanja glavnog stečajnog postupka na moguće pokretanje sekundarnog stečajnog postupka, već i u transferu sredstava stečajne mase iz sekundarnog u glavni stečajni postupak. Ovo pitanje uređuje Uredba 848/2015, ali to pitanje je uređivala i ranija

⁸ Dalhuisen J.H. (1984.), *International Insolvency and Bankruptcy*, New York, vol.I, str. 3-138

⁹ Hanisch H. (1982.) *Probleme des internationalen Insolvenzrecht in "Probleme des Internationalen Insolvenzrecht Festschrift für W. Marschal"*, Frankfurt, str. 12

¹⁰ Član 2, t.10 Uredbe 848/2015

¹¹ Kao što je to u švajcarskom Saveznom Zakonu o međunarodnom privatnom pravu, član 19., st. 1

¹² Čolović V. (2010.) *Stečajno pravo*, Banja Luka, str. 189

¹³ Ibid.

¹⁴ Blom Cooper L.J. (1954.), *Bankruptcy in Private International Law*, London, str. 53

Uredba 1346/2000 sa istim nazivom¹⁵. No, da bi mogli da posvetimo pažnju transferu sredstava stečajne mase, moramo da se osvrnemo i na samo pokretanje i vođenje sekundarnog stečajnog postupka. Sekundarni stečajni postupak se priznaje u državi, u kojoj je otvoren glavni stečajni postupak. Sekundarni stečajni postupak se pokreće bez ispitivanja insolventnosti dužnika u drugoj državi ugovornici i obuhvata samo imovinu, koja se nalazi na teritoriji države pokretanja tog postupka.¹⁶ Veoma je važno istaći da sekundarni stečajni postupak zavisi od glavnog. To se vidi, ne samo kroz dejstva, već i kroz namirenje potraživanja poverilaca. Što se tiče merodavnog prava, u sekundarnom stečajnom postupku se primenjuje merodavno pravo po *lex fori*, znači pravo države u kojoj se vodi sekundarni postupak.¹⁷ Predlog za pokretanje sekundarnog stečajnog postupka mogu podneti stečajni upravnik iz glavnog stečajnog postupka, kao i svako drugo lice koje je ovlašćeno da zahteva pokretanje postupka. Tada se primenjuje *lex fori*, odnosno, krug ovlašćenih lica se određuje po pravu države, u kojoj se podnosi predlog za pokretanje sekundarnog postupka.¹⁸ Veoma je bitno regulisanje i saradnje stečajnih upravnika, tako što se određuje obavezno pružanje informacija, koje jedan drugom mogu da pruže stečajni upravnik iz glavnog i sekundarnog stečajnog postupka.¹⁹ Osim toga, svaki poverilac može da prijavi svoje potraživanje i u glavnom i u sekundarnom stečajnom postupku.²⁰ Sekundarni stečajni postupak se može i prekinuti, ako je to potrebno, kako bi se preduzele neophodne mere za obezbeđenje interesa poverilaca, ako to zahteva stečajni upravnik iz glavnog postupka. Može doći i do zaključenja sekundarnog stečajnog postupka, ako to zahteva stečajni upravnik iz glavnog postupka i ako navedeno dozvoljava pravo države, u kojoj se vodi taj postupak.

Što se tiče transfera sredstava stečajne mase iz sekundarnog u glavni stečajni postupak, jednim delom se može reći da je sekundarni stečajni postupak finansijski deo glavnog postupka. Do transfera će doći, ako imovina sekundarnog stečajnog postupka bude dovoljna za namirenje svih potraživanja u ovom postupku. Ostala sredstva, će biti prenesena stečajnom upravniku glavnog stečajnog postupka, tj. u stečajnu masu tog postupka.²¹ Isto tako, ako sud, koji je nadležan za pokretanje glavnog stečajnog postupka, utvrdi da je potrebno da se preduzmu mere obezbeđenja u pogledu imovine dužnika, on će imenovati privremenog stečajnog upravnika, koji će imati ovlašćenje da preduzima sve mere u cilju očuvanja celokupne imovine stečajnog dužnika, odnosno, svakog njenog dela, bez obzira, gde se taj deo nalazi, da li u zemlji pokretanja glavnog ili u zemlji pokretanja sekundarnog stečajnog postupka, odnosno, u bilo kojoj drugoj državi ugovornici.

SARADNJA STEČAJNIH UPRAVNIKA, SUDOVA I OSTALIH SUBJEKATA

Da bi mogli da objasnimo suštinu istovremenog vođenja dva ili više stečajnih postupaka, odnosno, njihovu koordinaciju, potrebno je da definišemo odnos između stečajnih

¹⁵ Council regulation (EC) No 1346/2000 of 29 May 2000 on insolvency proceedings (*Official Journal L 160*, 30/06/2000 P. 0001 – 0018)

¹⁶ Član 34 Uredbe 848/2015

¹⁷ Član 35 Uredbe 848/2015

¹⁸ Član 37 Uredbe 848/2015

¹⁹ Član 41 Uredbe 848/2015

²⁰ Član 45 Uredbe 848/2015

²¹ Član 49 Uredbe 848/2015

upravnika imenovanih u tim stečajnim postupcima, kao i njihovu saradnju sa drugim organima i subjektima u ovim postupcima. Inače, saradnja stečajnih upravnika ne podrazumeva samo davanje obaveštenja i transfer sredstava stečajne mase iz jednog postupka u drugi, već i moguće učešće i obim ovlašćenja stranog stečajnog upravnika u stečajnom postupku koji se vodi na teritoriji druge zemlje – zemlje priznanja strane stečajne odluke.

Kad govorimo o statusu stranog stečajnog upravnika, opšte je pravilo, da strani stečajni upravnik istupa samostalno i da samostalno obavlja radnje u stečajnom postupku.²² Ali, u suštini nije tako. Naime, ovo pravilo se ne može primenjivati kod istovremenog vođenja glavnog i sekundarnog stečajnog postupka protiv istog dužnika, odnosno, kod saradnje stečajnih upravnika iz ta dva postupka, jer je neophodno da postoji saradnja stranog stečajnog upravnika, kako sa stečajnim upravnikom iz stečajnog postupka koji se vodi na domaćoj teritoriji (teritoriji zemlje priznanja), tako i sa drugim subjektima tog postupka, kao što su sudovi i drugi subjekti. Činjenica je da je strani stečajni upravnik slobodan da vrši sve radnje na teritoriji zemlje priznanja, a koje stečajni postupci zahtevaju, ali, mora se napomenuti, da on te radnje mora vršiti po pravu zemlje priznanja, kao i uz dozvolu i pomoć suda te zemlje. Znači, primenjuje se pravilo *lex fori*²³, zbog toga što nije definisana primena pravila *lex fori concursus*, kao prava po kome se vodi stečajni postupak. Moramo, međutim, imati u vidu, da ovlašćenja stranog stečajnog upravnika određuje strana stečajna odluka, koja se, prethodno, mora priznati. Ona određuje sadržinu tih ovlašćenja i na osnovu te odluke se stranom stečajnom upravniku priznaje mogućnost postupanja na teritoriji zemlje priznanja²⁴. Iako je definisano izjednačenje domaćih i stranih stečajnih upravnika, kao i ostalih subjekata u stečajnim postupcima, stranom stečajnom odlukom se mora odrediti obim tog izjednačenja.

Pomenuli smo da se, osim stečajnog upravnika, na teritoriji zemlje priznanja i eventualnog vođenja stečajnog postupka, mogu pojaviti druga lica, čije se svojstvo mora dokazati. To svojstvo se može dokazivati i drugim ispravama, a ne, samo, stranom stečajnom odlukom. Strana stečajna odluka ne mora sadržati sve podatke o tim subjektima, naročito poveriocima. Eventualne izmene, do kojih može doći kasnije, takođe se moraju definisati ispravama. Da bi mogle da imaju dejstvo na teritoriji druge zemlje, isprave moraju biti javne i izdate od nadležnih organa. Naravno, o ovim ispravama i njihovom dejstvu može govoriti tek posle priznanja strane stečajne odluke²⁵. Kao i za strane odluke, tako i za isprave važe opšte pretpostavke za priznanje njihove dokazne snage. No, najvažnija je uzajamnost kao pretpostavka, ali i legelaizacija, koja dokazuje verodostojnost isprave²⁶.

- Sadržina statusa stranog stečajnog upravnika

Strani stečajni upravnik postupa po *lex fori*. To je, kao što smo videli, opšte pravilo. Ali, da li je postupanje po tom pravilu u suprotnosti sa *lex fori concursus*, kao pravilo koje

²² Šarkić N, Rašić D. (1992.), Komentar Zakona o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji, Beograd, str.119

²³ Lent F. (1972.), Zwangsvollstreckungs und Konkursrecht, München, str.81

²⁴ Oleck H.L. (1953.) Debtor-Creditor Law, NewYork, str. 192

²⁵ Oleck H.L., op.cit, str.63

²⁶ Pak M. (1991.) Međunarodno privatno pravo, Beograd., str.79

definiše stečajni postupak. Radi se o pravilu koje predstavlja i definiše univerzalni koncept stečajnog postupka, kome teže svi međunarodni izvori koji regulišu ovo pitanje. Ovo je veoma bitno definisati, zbog postupanja stranog stečajnog upravnika sa nepkretnostima koje su u sastavu stečajne mase, a koje se nalaze na teritoriji zemlje priznanja. Isto tako, primena navedenih pravila je bitna i zbog toga što strani stečajni upravnik može osporavati potraživanja u sekundarnom stečajnom postupku. To se odnosi i na pobijanje pravnih radnji u pomenutom postupku.

Kao što smo, napred, rekli, međunarodni izvori posvećuju pažnju saradnji stečajnih upravnika i drugih subjekata u stečajnim postupcima koji se vode protiv istog stečajnog dužnika, ali se to regulisanje odnosi na postavljanje pravila saradnje, a ne, toliko, na sadržinu te saradnje. U svakom slučaju i Uredba 848/2015 i Model-zakon definišu ova pravila. Model-zakon određuje komunikaciju između navedenih subjekata, koja može biti direktna ili indirektna²⁷. Isto tako, Model –zakon reguliše i pojedine oblike saradnje, ali ostavlja mogućnost da država koja je preuzela odredbe ovog akta, predvidi, u svom zakonodavstvu, još neke oblike saradnje²⁸. Radi se o sledećim oblicima saradnje: 1) saradnja između sudova i ostalih subjekata, a, samim tim i stečajnih upravnika; 2) razmena informacija, kao i koordinacija između subjekata iz glavnog postupka i sekundarnih (posebnih, sporednih) stečajnih postupaka; 3) koordinacija između samih postupaka (koja se ne može odvijati bez navedenih subjekata, tako da se može postaviti pitanje svrsishodnosti ove odredbe). Inače, kao što je navedeno, Model-zakon ne definiše detaljno sadržinu te saradnje. Iako Model-zakon stavlja u prvi plan stečajne sudove, mora se reći da koordinacije između stečajnih postupaka ne bi bilo bez saradnje stečajnih upravnika koji imaju operativnu ulogu u tim postupcima.

Što se tiče Uredbe 848/2015, koja, takođe, reguliše saradnju stečajnih upravnika, reći ćemo da po njenim odredbama stečajni upravnik imenovan u glavnom stečajnom postupku može podneti predlog za pokretanje sekundarnog stečajnog postupka, naravno, ako su ispunjene pretpostavke za to. Uredba 848/2015, takođe, reguliše razmenu informacija između stečajnih upravnika. Zatim, na zahtev stečajnog upravnika iz glavnog stečajnog postupka, sud zemlje priznanja može da prekine postupak, ako je potrebno da se preduzmu mere za očuvanje interesa poverilaca. Isto tako, sud zemlje priznanja će, na zahtev stečajnog upravnika iz glavnog stečajnog postupka, nastaviti vođenje sekundarnog stečajnog postupka. Ovlašćenja stečajnog upravnika iz glavnog stečajnog postupka su velika, tako da on može predložiti zaključenje sekundarnog stečajnog postupka, ako to pravo zemlje priznanja dozvoljava. Čak i kad navedeni stečajni upravnik ne predloži navedeno, tražiće se njegova saglasnost za zaključenje sekundarnog stečajnog postupka. Teško je reći, na osnovu odredaba Uredbe 848/2015, da li se one odnose više na zaštitu interesa poverilaca iz glavnog stečajnog postupka ili poverilaca iz sekundarnog stečajnog postupka. Po ovome što smo naveli, pre bi došli do zaključka da se, prevashodno, obezbeđuju interesi poverilaca iz glavnog stečajnog postupka. Možda nas na to navode i odredbe koje definišu transfer sredstava stečajne mase iz sekundarnog stečajnog postupka u glavni. To će biti moguće, ako je ta imovina dovoljna za namirenje svih potraživanja u sekundarnom stečajnom postupku.

²⁷ Član 25 Model-zakona, Model Law on Cross-Border Insolvency with Guide to Enactment, United Nations (1999.), New York, str.81

²⁸ Član 27. Model-zakona, Model Law, op.cit, str. 83

- Stečajna odluka kao uslov koordinacije stečajnih postupaka

Kratko ćemo se osvrnuti i na stranu stečajnu odluku kao uslov koordinacije stečajnih postupaka. Ako govorimo o koordinaciji stečajnih postupaka koji su međusobno zavisni, odnosno, koji se vode protiv istog stečajnog dužnika, onda moramo govoriti o stečajnoj odluci, kao uslovu za tu koordinaciju. Da bi došlo do koordinacije između tih postupaka, mora se pokrenuti i voditi sekundarni stečajni postupak. Da li će se on pokrenuti kao posledica pokretanja glavnog stečajnog postupka ili ne, nas, ovde, ne interesuje, ali da bi došlo do saradnje između subjekata tih postupaka, kao i da bi došlo do mogućnosti da ti postupci proizvode međusobna dejstva, mora biti priznata strana stečajna odluka. Navešćemo nekoliko opštih pravila vezanih za priznanje i dejstva strane stečajne odluke. Pre svega, ovde se primenjuju pravila Međunarodnog privatnog prava i pretpostavke za priznanje koje strana stečajna odluka mora da ispuni da bi proizvela dejstva u zemlji priznanja. Nakon sprovedenog postupka priznanja, strana stečajna odluka će proizvesti sva ona dejstva koja proizvodi i domaća stečajna odluka. Znači, primenjuju se pravila vezana za priznanje i dejstva stranih sudskih odluka, uopšte²⁹. Pomenućemo, kratko, neka rešenja zakonodavstva Republike Srbije (Zakon o stečaju – ZS)³⁰, koja se odnose na dejstva strane stečajne odluke na teritoriji zemlje priznanja vezuju za ispunjenje pretpostavki i uticaj te odluke na otvaranje sekundarnog stečajnog postupka. Naime, postoje sledeće situacije vezane za dejstva strane stečajne odluke po ZS: 1) priznanje strane stečajne odluke posle otvorenog stečajnog postupka u domaćoj zemlji, odnosno, Republici Srpskoj³¹; 2) priznanje strane odluke, koje ne utiče na pokretanje stečajnog postupka u Republici Srpskoj, odnosno stečajni postupak se ne pokreće³²; 3) priznanje strane odluke, koje ima za posledicu pokretanje stečajnog postupka u Republici Srpskoj³³; 4) pokretanje posebnog stečajnog postupka kao posledica priznanja strane stečajne odluke³⁴ 5) nepriznavanje strane stečajne odluke³⁵.

STEČAJ POVEZANIH DRUŠTAVA PO ODREDBAMA UREDBE 848/2015

Uredba 848/2015 je prvi akt koji reguliše stečaj povezanih društava. Uredba 848/2015 definiše i šta predstavljaju povezana društva. Povezana društva se definišu kao članovi grupe trgovačkih društava za koju se kaže da se sastoji od matičnog društva i svih društava kćeri³⁶. Uredba 848/2015, osim navedenog, ne kaže više ništa o odnosu tih članova ili načinu njihove povezanosti³⁷. Uredba 848/2015 reguliše ovo pitanje u dve grupe odredaba. Prva grupa se odnosi na saradnju stečajnih upravnika i sudova, a druga na koordinaciju između članova ove grupe, tj. između povezanih društava.

²⁹ Varadi T.(1990.), Međunarodno privatno pravo, Novi Sad, str. 363

³⁰ Zakon o stečaju Republike Srbije, Službeni glasnik R. Srbije br. 16/16

³¹ Član 272 ZS

³² Članovi 273-278 ZS

³³ Član 279 ZS

³⁴ Članovi 280-285 ZS

³⁵ Članovi 286-288 ZS

³⁶ Član 2, t.13 Uredbe 848/2015

³⁷ Insolvency proceedings: the new EU Regulation 2015/848, http://www.legance.it/00651/DOCS/F-ENG_Newsletter_Legance.pdf, (pristup: 10/05/2016.)

Uredba 848/2015 definiše saradnju i komunikaciju između ovlašćenih lica u svakom od stečajnih postupaka koji se pokrenu protiv članova grupe. Stečajni upravnik, u postupku koji je pokrenut protiv jednog od članova grupe, dužan je da saraduje sa stečajnim upravnikom koji je imenovan u postupku koji se vodi protiv drugog člana iste grupe, ako to olakšava sprovođenje tih postupaka, kao i ako to ne povlači sukob interesa. Da bi se ostvarila navedena saradnja, može se zaključiti sporazum o saradnji. Praktično, ovo nam govori da se radi o samostalnim stečajnim postupcima, a ne o glavnom i sekundarnom stečajnom postupku³⁸. Stečajni upravnici u navedenim postupcima su dužni da jedan drugom proslede bilo kakvo obaveštenje od važnosti za druge postupke protiv članova grupe, zatim, mogu da razmotre da li postoji mogućnost za koordinaciju upravljanja i nadzora poslova članova grupe, a koji su u vezi sa insolventnošću tih članova. Po odredbama Uredbe 848/2015, stečajni upravnici mogu da odrede restrukturiranje članova grupe i da definišu predlog plana restrukturiranja. Uredbom 848/2015 se definiše i saradnja sudova koji vode navedene postupke protiv članova grupe. Komunikacija između sudova može biti i direktna, preko ovlašćenih nezavisnih lica, koja su imenovana od strane tih sudova. Osim toga, određuje se i saradnja sudova i stečajnih upravnika.

Druga grupa odredaba Uredbe 848/2015 definiše koordinaciju između stečajnih postupaka protiv članova grupe. Stečajni upravnik ima pravo da podnese zahtev za pokretanje postupka koordinacije pred bilo kojim sudom koji ima nadležnost za pokretanje stečajnog postupka protiv članova grupe³⁹. Stečajni upravnici moraju da se izjasne o zahtevanoj koordinaciji. Svaki stečajni upravnik može da prigovori uključenju u postupak koordinacije postupaka koji se vode protiv članova grupe, u odnosu na onaj postupak u kome je imenovan. Ako je stečajni upravnik podneo prigovor na postupak koordinacije, postupak u kome je taj stečajni upravnik imenovan, ne uključuje se u koordinaciju, što znači da radnje suda koji sprovodi postupak koordinacije, kao ni radnje koordinatora nemaju dejstvo na postupak čiji je stečajni upravnik podneo prigovor. Nakon pokretanja postupka koordinacije, imenuje se koordinador i utvrđuje se nacrt koordinacije. Uredba 848/2015 predviđa i mogućnost naknadnog uključenja u postupak koordinacije. Stečajni upravnici imaju pravo da razmatraju kako sadržaj plana koordinacije, tako i predloge koordinatora, a nisu dužni da postupaju ni po planu, a mogu i da odbiju predloge koordinatora. Što se tiče koordinatora, to ne može da bude lice koje je stečajni upravnik u jednom od stečajnih postupaka protiv člana grupe, zatim, ne sme biti u sukobu interesa, u odnosu na članove grupe, poverioce, kao i druge stečajne upravnike⁴⁰. Sud može da opozove koordinatora po službenoj dužnosti ili po zahtevu stečajnog upravnika, ako koordinador preuzima radnje koje su na štetu poverilaca ili ako postupa u suprotnosti sa odredbama Uredbe 848/2015.

Odredbe Uredbe 848/2015 o stečaju povezanih društava mogu da se primenjuju na sve oblike povezanosti privrednih subjekata. Ono što odredbe ovog akta stavljaju u prvi plan, jeste potreba za saradnjom i komunikacijom između povezanih društava u slučaju

³⁸ Anderson H., Oliver R. (July 2015), The recast EC regulation on insolvency (Regulation 2015/848 of 20 May 2015), <http://www.nortonrosefulbright.com/knowledge/publications/130414/the-recast-ec-regulation-on-insolvency-regulation-2015848-of-20-may-2015>, (pristup: 05/05/2016.)

³⁹ Tett R., Crinson K. (April, 2015) The recast EC Regulation on Insolvency Proceedings: a welcome revision, Corporate Rescue and Insolvency Freshfields Bruckhaus Deringer, str.68Y POINTS

⁴⁰ Članovi 71-77 Uredbe 848/2015

insolventnosti jednog ili više članova, čime se ističe međuzavisnost tih društava, bez obzira na njihovu pravnu samostalnost.

STEČAJ POVEZANIH DRUŠTAVA PO ODREDBAMA ZAKONODAVNOG VODIČA ZA STEČAJNO PRAVO

Pomenuli smo, napred, da je u okviru UNCITRAL donesen Zakonodavni vodič za stečajno pravo koji posvećuje pažnju i stečaju povezanih društava. Po ovom aktu, povezana društva mogu biti strukturirana na taj način da se smanji opasnost insolventnosti jednog ili više članova grupe. Naime, matično društvo može da preduzme mere da se izbegne stečaj zavisnih društava, odnosno, članova grupe, dodatnim finansiranjem tih članova i preduzimanjem drugih mera. Sa druge strane, jedan od razloga za finansijske teškoće članova grupe jeste i njihova pravna samostalnost, odnosno, njihov status pravnog lica i odvojenosti od matičnog društva. Ako bi se desilo da se postupci insolventnosti vode protiv više članova grupe, onda bi bilo dobro da se usklade ti postupci⁴¹. Ono što nedostaje kod regulisanja ovog pitanje jeste definisanje da li člana grupe treba tretirati drugačije od bilo kog drugog pravnog lica. Drugo pitanje jeste, do kog stepena je grupa povezanih društava ekonomski i organizaciono integrisana i kako taj stepen može da utiče na sprečavanje insolventnosti, a posebno treba definisati do kog je stepena jedan član grupe nezavisan i koliko je nivo te nezavisnosti u odnosu na grupu. U zavisnosti od strukture grupe, odnosno, načina na koji su članovi povezani, možemo razlikovati slučajeve kada insolventnost jednog člana neće uticati na ostale članove grupe i situaciju kada će insolventnost jednog člana prouzrokovati finansijske i druge teškoće ostalih članova grupe, što može dovesti do „domino efekta“⁴².

Ovu materiju sa stanovišta Zakonodavnog vodiča treba posebno posmatrati sa stanovišta elementa inostranosti. Porast broja predmeta međunarodnih stečajeva, nije praćen promenama u zakonodavstvima. To se, naročito, odnosi na nedostatak transparentnosti, bez jasnih pravila o priznavanju prava poverilaca, naročito stranih i određivanja prava koje će se primenjivati na prekogranične stečajeve. Jedan od nedostataka odnosi se i na reorganizaciju u prekograničnim postupcima⁴³. Naime, jedno zakonodavstvo može predviđati pravilo da dužnik i dalje može upravljati svojom imovinom u postupku reorganizacije, dok, po drugom nacionalnom zakonodavstvu, ako se vodi postupak protiv istog dužnika, on može biti likvidiran.

INSTITUT COMITY KAO ELEMENT MEĐUNARODNOG STEČAJA

U anglosaksonskoj doktrini, veoma važno načelo, kojim se objašnjava međunarodni stečaj, uopšte, a u okviru te oblasti i koordinacija stečajnih postupaka, jeste načelo o *comitas gentium*, odnosno, institut *comity*. Sprovedenjem instituta *comity*, ublažava se primena načela teritorijalnosti i dozvoljava primena stranog prava, a to se objašnjava međunarodnom učtivošću⁴⁴. Iako institut *comity* vezujemo za anglosaksonske zemlje, ne znači da on nije prisutan i u drugim zemljama, ali je njegov razvoj u anglosaksonskim zemljama ostavio najviše traga. Institut *comity* se smatra osnovom, kako primene stranog

⁴¹ UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law, str. 19

⁴² Ibid., str. 20

⁴³ Ibid., str. 83

⁴⁴ Gutzwiller M. (1929.), Le développement historique du droit international privé, Recueil de cours, vol.29, no. IV, pp. 287-400, str. 342

prava, tako i priznanja i izvršenja stranih odluka. Do sredine XIX veka se institut *comity* smatrao ne samo kao pravni osnov, već i kao politički. Ali, nakon slučaja *Russel v. Smith* iz 1842.godine, engleska doktrina smatra institut *comity* samo kao pravni osnov. To je tzv. doktrina obaveze – *doctrine of obligation*. Po ovoj doktrini, stvaraju se jedno pravo i jedna obaveza priznanjem strane odluke. Naime, stvara se jedno pravo u korist lica koje je postiglo to pravo, a na drugoj strani stvara se obaveza za lice koju je ono dužno da ispuni, kako u zemlji gde je doneta odluka, tako i u stranoj državi⁴⁵. Ova doktrina ima svoje mesto i u slučaju *Schibsby v. Westenholz*, gde engleski sud dolazi do sledećeg zaključka: „Odluka nekog suda koji je nadležan za tuženog nameće mu dužnost ili obavezu da plati iznos na koji glasi izreka, koju su sudovi ove zemlje dužni da izvrše“. Tako engleska doktrina uvodi pojam *foreign created right or of legal obligation*, kao pravni osnov priznanja stranih odluka. Ističu se dve prednosti ove teorije u odnosu na *comity*. Prvo, eliminiše se pitanje reciprociteta. Drugo, lako se mogu propisati prigovori koji bi stajali na raspolaganju tuženom, obzirom da može da istakne svaku činjenicu u vezi sa osporavanjem postojanja obaveze⁴⁶. Institut *comity* je prisutan kako u Uredbi 848/2015 (kao i u ranijoj Uredbi 1346/2000), tako i u Model zakonu, a, samim tim, prisutan je i u zakonodavstvima koje razlikuju glavni od sekundarnog stečaja. No, posmatraćemo institut *comity* i u stečajnim zakonodavstvima SAD i Švajcarske.

- Zakonodavstvo SAD

Institut *comity* ćemo u okviru stečajnog zakonodavstva SAD posmatrati kroz dva vremenska perioda. Prvi period se odnosi na redigovanje odredbe 304 Saveznog stečajnog zakona (Federal Bankruptcy Act) iz 1898.godine⁴⁷, a do čega je došlo 1979. (The Reform Act). Ovom odredbom je predviđeno da će stečajno pravo biti regulisano saveznim zakonom i da će velika većina aspekata međunarodnog stečaja biti „pokrivena“ Stečajnim zakonikom SAD i rešavanje ovih pitanja neće više zavisiti od 50 različitih prava. Odredbom 304 Stečajnog zakonika SAD je usklađen domaći stečajni postupak sa stranim i u pogledu izvršenja strane stečajne odluke na imovini dužnika, koja se nalazi na teritoriji SAD⁴⁸. Međutim, u praksi nije sve funkcionisalo iako je primenjivana odredba 304. Naime, moglo se desiti da stečajni upravnik ne može da dobije obaveštenje o imovini dužnika koja se nalazi u nekoj drugoj zemlji, jer banka ne može da daje nikakva obaveštenja i računima svojih klijenata bez sudskog poziva lokalnog suda. I tada se javljaju problemi kod tzv. „malih“ i kod „velikih“ stečajeva⁴⁹. Svi ti problemi su vezani za prikupljanje imovine stečajnog dužnika, odnosno, na definisanje načina zaustavljanja gubitka imovine koja se nalazi u filijalama kompanije protiv koje je otvoren stečaj postupak.“⁵⁰

⁴⁵ Cheshire G.C. (1947.) *Private International Law*, Third edition, London: Geoffrey Cumberlege, Oxford University Press., str. 766

⁴⁶ Cheshire G.C, *op.cit*, str. 767

⁴⁷ Nadelmann K.H. (1951.), *Insolvent Decedents' Estates*, 49 *Michigan Law Review*, str.1129

⁴⁸ Nadelmann K.H. (1988.), *The Bankruptcy Reform Act and Conflict of Laws: Trial and Error*, *Harvard International Law Journal*, vol. 29, no.I., str. 36

⁴⁹ Saltzman J.N., *Cross Border Insolvencies and the United States Bankruptcy Code*, <http://lawfirm.ru/article/index.php?id=3773> (pristup: 04/05/2016)

⁵⁰ Saltzman J.N., *op.cit*

Zbog navedenih problema, Kongres SAD je 2005. godine usvojio poglavlje 15 Stečajnog zakonika SAD koje nosi naslov „Zavisni (pomoćni) i drugi prekogranični slučajevi“. Time je ukinuta odredba 304. Poglavlje 15 je omogućilo šire priznanje dejstava stranog stečajnog postupka. Usvajanjem poglavlja 15, stvorila se i veća pravna sigurnost za trgovinu SAD. Po odredbama poglavlja 15⁵¹, američkim sudovima su data veća ovlašćenja kada je u pitanju pružanje pomoći u vezi sa stečajnim postupcima sa elementom inostranosti. Navedena pomoć se odnosi i na slanje poziva za svedočenje, slanje naloga za predaju imovine dužnika, kao i drugih dokumenata i vršenje drugih radnji. Poglavlje 15 uključuje i primenu Model zakona⁵².

Najvažniji ciljevi vezani za primenu poglavlja 15 se vezuju za sprovođenje pravičnog i efikasnog stečajnog postupka sa elementom inostranosti, kao i za zaštitu interesa poverilaca i dužnika⁵³. Navedenim poglavljem se definiše i saradnja američkih sa stranim sudovima, kao i stečajnim upravnicima, čime se obezbeđuje razmena informacija o postupcima, a, samim tim, i koordinacija postupaka koji se vode protiv istog dužnika. Ali, sudovi u SAD su zadržali diskreciono pravo pružanja „dodatne pomoći“ u ovim postupcima, odnosno, oni mogu diskreciono da odluče da li će da saraduju sa stranim sudovima i drugim organima ili ne. I navedena odredba 304, kao i poglavlje 15 definišu razloge koji moraju da budu uzeti u obzir od strane suda, da bi se donela odluka o pružanju takve pomoći. Upravo je jedan od tih razloga i institut *comity*. Međunarodna učtivost, definisana po institutu *comity* se odnosi na odobrenje primene stranog prava koje ne vredi javni poredak SAD. Osim razloga vezanog za poštovanje javnog poretka, sudovi u SAD prilikom priznanja dejstava strane stečajne odluke, treba da ispituju da li strana odluka, odnosno, strano pravo, tretira poverioce jednako, zatim, li reguliše pobijanje pravnih radnji dužnika, kao i da li su poverioci, koji imaju državljanstvo SAD, zaštićeni u postupku obrade zahteva za priznavanje potraživanja. Ako postoji sumnja u postojanje jedne ili više od navedenih činjenica, sud može zahtevati sprovođenje dokaznih radnji⁵⁴.

ZAKLJUČAK

Koordinacija stečajnih postupaka koji se vode u različitim zemljama ne bi mogla da se sprovedi bez primene pravila Međunarodnog privatnog prava – *lex fori* i *lex fori concursus*. Sledeće, ti postupci moraju biti u međuzavisnom odnosu, jer, u suprotnom, ne bi mogli da govorimo o mogućnosti koordinacije, imajući u vidu da se, po isključivoj nadležnosti, može pokrenuti samo jedan stečajni postupak protiv dužnika. Da bi se sprovedila koordinacija neophodno je detaljno regulisati transfer sredstava stečajne mase, gde treba voditi računa o ravnomernom i pravičnom namirenju poverilaca iz svih stečajnih postupaka koji se vode protiv stečajnog dužnika. Što se tiče saradnje stečajnih upravnika, kao i drugih subjekata koji učestvuju u ovim postupcima, primenjuju se opšta pravila Međunarodnog privatnog prava, odnosno, status navedenih subjekata i njihova ovlašćenja zavise

⁵¹ Salafia L. (2006.), Cross-Border Insolvency Law in the United States and its application to Multinational Corporate Groups, Connecticut Journal of International Law, vol.21, str.2

⁵² Salafia L., op.cit, str.20

⁵³ Douglas G.M., Kamphaus C.N., Cross-Border Bankruptcy Battleground: The Importance of Comity (Part II) May/June 2010., <http://www.jonesday.com/cross-border-bankruptcy-battleground-the-importance-of-comity-part-ii-05-31-2010/> (pristup: 04/05/2016)

⁵⁴ Douglas G.M., Kamphaus C.N., op.cit

od sadržine stečajne odluke koja mora proći postupak priznanja, ali i od drugih isprava koje se pojavljuju u ovim postupcima.

Što se tiče koordinacije stečajnih postupaka koji se vode protiv povezanih društava, pre svega je potrebno definisati integrisanost tih društava i povezanost kapitalom i članovima. Kad govorimo o povezanim društvima, govorimo o odnosu zavisnosti između tih društava. Ali, kao što smo videli, odredbe Uredbe 848/2015 se ne odnose na matično i zavisno društvo, već samo na članove grupe društava. Ovde se mora postaviti i pitanje koje se odnosi na status jednog privrednog subjekta kao pravnog lica i člana grupe društava, kao i na sadržinu tog statusa. Naime, plan koordinacije se ne mora prihvatiti, kao što smo videli, pa, zbog toga, treba definisati odnos između matičnog i zavisnog društva, bez obzira protiv kog društva je pokrenut stečajni postupak.

LITERATURA:

- Anderson Hamish, Oliver Rebecca (July 2015), The recast EC regulation on insolvency (Regulation 2015/848 of 20 May 2015),
- Blom Cooper L.J. (1954.), Bankruptcy in Private International Law, London
- Cheshire G.C. (1947.) Private International Law, Third edition, London:Geoffrey Cumberlege, Oxford University Press
- Cheshire G.C. (1965.) Private International Law, London
- Cheshire G.C. and North P.M. (1979.), Private International Law, London, Butterworths
- Council regulation (EC) No 1346/2000 of 29 May 2000 on insolvency proceedings (*Official Journal L 160, 30/06/2000 P. 0001 – 0018*)
- Čolović V. (2010.) Stečajno pravo, Banja Luka
- Dalhuisen J.H. (1984.), International Insolvency and Bankruptcy, New York, vol.I
- Douglas Mark G., Kamphaus Nicholas C., Cross-Border Bankruptcy Battleground: The Importance of Comity (Part II) May/June 2010., <http://www.jonesday.com/cross-border-bankruptcy-battleground-the-importance-of-comity-part-ii-05-31-2010/>
- Gutzwiller M.(1929.), Le développement historique du droit international privé, Recueil de cours, vol.29, no. IV
- Hanisch H. (1982.) Probleme des internationalen Insolvenzrecht in "Probleme des Internationalen Insolvenzrecht Festschrift für W. Marschal", Frankfurt
- <http://www.nortonrosefulbright.com/knowledge/publications/130414/the-recast-ec-regulation-on-insolvency-regulation-2015848-of-20-may-2015>
- Insolvency proceedings: the new EU Regulation 2015/848, http://www.legance.it/00651/DOCS/F-ENG_Newsletter_Legance.pdf
- Lent F. (1972.), Zwangsvollstreckungs und Konkursrecht, München
- Model Law on Cross-Border Insolvency of the United Nations Commission on International Trade Law - General assembly resolution 52/158 of December 15, 1997
- Model Law on Cross-Border Insolvency with Guide to Enactment, United Nations (1999.), New York
- Nadelmann K.H. (1951.), Insolvent Decedents' Estates, 49 Michigan Law Review
- Nadelmann K.H. (1988.), The Bankruptcy Reform Act and Conflict of Laws: Trial and Error, Harvard International Law Journal, vol. 29, no.I
- Oleck H.L.. (1953.) Debtor-Creditor Law, NewYork
- Pak M. (1991.) Međunarodno privatno pravo, Beograd
- Regulation (EU) 2015/848 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on insolvency proceedings (*Official Journal of the European Communities, L 141, 05/06/2015, pp. 19-72*)

- Salafia L. (2006.), Cross-Border Insolvency Law in the United States and its application to Multinational Corporate Groups, Connecticut Journal of International Law, vol.21
- Saltzman Joshua Neil, Cross Border Insolvencies and the United States Bankruptcy Code, <http://lawfirm.ru/article/index.php?id=3773>
- Šarkić N., Rašić D. (1992.), Komentar Zakona o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji, Beograd
- Tett R., Crinson K. (April, 2015) The recast EC Regulation on Insolvency Proceedings: a welcome revision, Corporate Rescue and Insolvency Freshfields Bruckhaus Deringer
- UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law (July, 2012.), Part three: Treatment of enterprise groups in insolvency, United Nations, New York
- Varadi T. (1990.), Međunarodno privatno pravo, Novi Sad
- Zakon o stečaju Republike Srpske, *Službeni glasnik R. Srpske* br. 16/16

Prof. Vladimir Čolović Ph.D

Full time professor, Faculty of Law Sciences, PanEuropean University „Apeiron“ Banja Luka, vladimir.z.colovic@apeiron-edu.eu vlad966@hotmail.com

Mr Siniša Aleksić

Pan European University „Apeiron“, Banja Luka, sinisa.l.aleksic@apeiron-edu.eu

Coordination of Bankruptcy Proceedings

- with special emphasis to the the transfer of bankruptcy assets and to bankruptcy of a members of group of companies

Abstract: The possibility to start against the debtor more bankruptcy proceeding, of which one is main bankruptcy, and the other are secondaries or specials, has led to the necessity of defining the rules governing coordination of these proceedings, in order to achieve the unity of the bankruptcy assets and to the equal settlement of creditors. Today, national laws and international statutory sources contain rules governing the coordination of bankruptcy proceedings. However, these rules have their basis in Private International Law. The author presents the rules of the EU Regulation No. 2015/848 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on insolvency proceedings, then the rules of Model Law on Cross-Border Insolvency of the United Nations Commission on International Trade Law, and, also, the rules of the USA legislature. The paper analyzes the status of the foreign bankruptcy decision on the territory of the country of recognition, then, the relationship and cooperation between the subjects referred to bankruptcy proceedings, in particular between the bankruptcy trustees, as well as between foreign bankruptcy trustee and the court, and the transfer of bankruptcy assets from the secondary to the main bankruptcy proceeding, which defines the status of the main relative to the secondary proceeding. Special attention is paid to bankruptcy of a members of group of companies.

Key words: main bankruptcy proceeding, secondary bankruptcy proceeding, cooperation, foreign bankruptcy trustee, foreign bankruptcy decision.